

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

IVRIS CANONICI|| SEV PONTIFICII|| PARTITIONES,||

Grégoire, Pierre

[Frankfurt], 1595

VD16 G 2996

19 De donationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63677)

DE DONATIO A
NIBVS.

TIT. XIX.

a Ad hunc titulum pertinent tit. de donationibus lib. 3. decretal. tit. 24. de feudis lib. 3. tit. 20. de donationibus inter vir. & uxorem, & de dote post diuortium restituenda lib. 4. tit. 20. Et in iure civili tit. de donationibus lib. 2. institutionum Iustina. tit. 7. & lib. 29. P. tit. 5. & lib. 8. C. tit. 54. de donationibus ante nuptias vel propter nuptias & sponsalitiis, lib. 5. C. tit. 3. de donatio. causa mortis lib. 8. C. tit. 37. & lib. 39. P. tit. 6. de donationibus inter virum & uxorem, & a parentibus in liberos factis & de rati habitatione lib. 5. tit. 16. de donationibus inter virum & uxorem lib. 24. P. tit. 1. de donationibus que sub modo vel ex conditione vel sub certo tempore confirmantur. lib. 7. sine 8. C. tit. 55. de renouandis donationibus lib. 8. tit. 56. de donationibus a curialibus factis ab intestato vel testamento eorum successoribus nouella 101. cum autem & species donationis, si legatum, possunt huc referri tituli de legatis ex iuris civilis institutionibus, P. & C. potest & locari titulus de concessione prabendæ.

CAPVT I.

1 Continuatio.

2 Et quid donatio,

Inter contractus a annumeratur donatio, ideo de illa pauca dicemus, antequam contractuum claudamus tractationem, que magis ad ius pontificium pertineant. **b** Donatio autem est, contractus, c quo quid transfertur, d in alterum e sponte, f gratis, g & irreuocabiliter.

SCHOLIA.

a Dubitarunt aliqui, num donatio inter contractus vel distractus (sunt enim hi duo fines conuentionum, l. 1. §. conuentionis, de pact. P.) annumerari debeat. Ego autem in ea sum sententia, ut inter contractus annumeretur, quia ex ea nascitur obligatio, E ut dicemus in effectu Deo fauente, & probatur in l. qui donatione, de donationibus lib. 39. P. tit. 5. obligatio est finis contractuum l. ex maleficiis, de actio. P. distractus autem ad dissolutionem obligationis

pertinet, l. si quis absentis, 4. §. is quoque, de actio. P. Est tamen contractus stricti iuris, non bonæ fidei, §. actionum, de actionibus. l. eum qui donationis, 2. 2. de donationibus. P.

b nam de aliis copiose tractauimus lib. 28. Syntagma iuris viriusque in c. 7. de finitione, in 8. de rebus que donari possunt, in 9. de personis que possunt donare & quibus donari potest, in 10. de donationibus inter virum & uxorem, in 11. de confirmatione donationis inter patrem & filium familias & coniuges, in 12. de aliis personis, in 13. de forma donationis in 14. de donatione causa mortis, in 15. de sine causa & actione donationis. Diximus & 5. lib. hoc 3. harum institutionum in voto de pollicitationibus tit. 2.

c Ita dicitur contractus in l. contractus de fide instrument. C. l. iniquis emtionibus, de prescript. 30. vel 40. anno. C.

d habet donatio dominii translationem, si qui dat sit dominus, l. in edibus, 9. §. fin. de donation. P. l. senatus, 35. §. donatio, de donation. causa mortis, P. quo nomine differt a commodato, quo tantum transfertur possessio & usus, cum in omni datione precise debeat dominium transferri, l. ubi autem non apparet, 75. §. si de verbor. obli. P.

e quia nemo sibi donare potest, & donantis & accipientis constituenda est differentia, c. fin. de institutio, ut nemo plurimum officio simul fungi potest, l. nemo, de assessor. C. l. si plures, de pact. P. nemo potest seipsum presentare.

f c. l. de donatio. l. 1. & l. donare, eo. tit. in P. l. donari, de regul. iur. P.

g nam si mercedis causa donetur, non est donatio, l. hoc iure, §. 1. de donat. P. quare & remuneratorie donationes, mercedes & retributiones, proprie non sunt donationes. l. Artilius, 27. l. si pater, 34. §. si. de donatio. Pand.

h l. 1. l. Aristo, de donationibus, P. l. velles, l. possessionem, C. de renouan. donat. ca. sacrorum, 12. q. 2. hoc nomine differt a mutuo, in quo de meo quidem tuum fit, non tamen irreuoca-

irreuocabilitate, sed ea lege, ut postea restituatur in eadem quantitate, pondere vel mensura eiusdem speciei, l. 2. §. l. cum quid, §. fin. de reb. cred. P. & hanc differentiam expresse adfert Vlpian. in l. si ego pecuniam, §. si certum petat. P. differt etiam a concessione precario facta, quae renouari potest, non autem donatio. leg. Lucius Titius, 3 2. de donat. P.

CAPVT II.

Diuisio.

Donationum alia dicuntur inter viuos facta; alia causa mortis, et inter viuos ea est, quae sine aliqua mortis cogitatione fit, quae & proprie dicta donatio. *b* Mortis causa donatio est, quae propter impendentis mortis fit suspitionem. *c* Rursum donatio alia simplex & pura, alia non pure facta. Pura & simplex est collatio beneficiorum, *d* quae & donatio dicitur; *e* sunt & alia simplices donationes, quae ita fiunt ut statim valeant, siue fiant a personis ecclesiasticis, siue a laicis, in ecclesias, vel laicas vel ecclesiasticas personas. *f* Non simplex vel non pura donatio est, cui adiicitur aliqua causa; *g* qualis donatio dotis. *h* donatio propter nuptias; *i* mortis causa donatio. *k* Eleemosyna, quae est munus ob necessitate datum pauperi; *l* donatio, quae ecclesiae & Deo fit pro remedio peccatorum donantis. *m* Item non simplex nec pure contracta, cui adiicitur modus, *n* tempus, *o* aut conditio. *p* Item harum donationum, quaedam dictae directae, quaedam obliquae. *q* Directae praestantur per donatorem ipsum, obliquae per alium vel per heredem eius. *r*

SCHOLIA.

a §. 1. §. est & aliud, §. alia autem, de donatio. apud Iustini, l. 1. de dona. P. l. 2. de mortis causa donation.

b & ista donatio dicitur absolute donatio, quae per se est irreuocabilis, l. 1. de donationi. P. l. vbi ita donatur, de donationib. causa mortis, P. §. alia autem donationes, de donationib. apud Iustinia.

A c Habet hac donatio conditionem, ut si quid humanitus, id est, si mors donanti contingat, habeat is cui datur; si autem is qui donauerit superuixerit, acciperet; aut si eum ante mortem donasse penitusset, l. mortis causa, §. & in summa, de donation. apud Iustinian. l. 1. de donatio. causa mortis, ut morte donantis etiam perficiatur. l. non videtur perfecta, de donation. causa mort. P. & quantum pertinet ad executionem, inspicimus donatis mortis tempus, l. in mortis causa donationibus, §. l. fin. eo. 11.

d de hac donatione seu collatione beneficiorum diximus in tracta. beneficiorum copiose.

e collatio donatio dicitur, c. quia diuersitatem, §. & c. post electionem, 7. de concessio. preben. cum similib.

f exempla patenti in titulis de donationibus in P. C. & Institutionib. iuris civilis, & de donationibus inter virum & uxorem. & explicatur in l. 1. §. si. de donatio. P.

g variari possunt qualitates accidentales contractuum pactioibus contrahentium, l. 1. §. si conueniat, de posit. P. l. contractus, de reg. iur. atque in traditionibus, pacta quaecumque appositae seruanda, l. in traditionibus, de pact. P. l. legem quam dixisti, C. de pactis conuen. Apparet autem quae sit causalis donatio ex verbis eius, ut si dicatur, quoniam, quia, ideo, quod negotia mea gessisti vel geres, fundum tibi dono, & sic de similib. §. longe magis, de lega. apud Iustinia. l. 2. §. si. de donatio. P. Quare & causa erit id, ex quo, per quod, vel a quo, vel propter quod, aliquid donatur, vel quis ad donandum compellitur. siue de praeterito, siue de praesenti, siue de futuro sit, l. si ita legatum, 1 2. de condition. & demonstra. Exprimitur & causa per quia, conditio per si, modus per vti, l. demonstratio falsa, 17. §. si. de condition. & demonstra. l. 3 §. P. ti. 3. glos. ad rubricam, de his qua sub modo vel fideicommissio relinquuntur, C. licet tamen obseruandum donationem ob causam factam, non proprie dicitur donationem, sed

M m m

- speciem remunerationis, & compensatio-
nis, l. hoc, §. fi. & l. Atilius, & l. si pater, §.
1. de donatio. P.
- h** dos, donatio est facta causa matrimonii, si-
ne quo non subsistit, l. 3. de iure dot. P. l. 8.
de ritu nuptiarum, P. l. 6. (de incest. nupt.
& ideo soluto matrimonio res dotalis red-
denda, c. 1. & 2. de dona. inter virum &
uxor. l. in rebus, C. de iure dotium, quia
cessat causa, nempe onera matrimonii, pro
quibus dotis fructus percipiuntur, l. pro o-
neribus, eod. P. l. salubriter, de usur. cum
similib.
- i** nam & donatio propter nuptias, ob matri-
monium, ut dos, ideo & eo soluto ad virum
redit, ut dos ad uxorem, c. fin. de dona. in-
ter virum & uxor. l. 1. & l. cum muliere, &
toto titulo, de donationibus ante nupt. C.
lib. 5. tit. 3.
- k** de donatione causa mortis, in c. 4. & ibi ad
verbum, decedant, de sepulch. mortis
causa donatio causam habet cogitationem
mortis instantis, vel generaliter eam cogi-
tando, vel propter instans periculum, ea le-
ge donando, ut post mortem suam tantum
valeat donatio, l. 1. & sequentibus, usque
ad 7. de mortis causa donation. P. mors hic
consideratur donantis, nam si ob causam
mortis alterius datur, non donatio causa
mortis, sed mortis causa capio dicitur, leg.
qui pretio, l. si mulier, l. mortis causa capi-
mus, de donatio. caus. mort. P. Et maxime
in eo differunt, quod donatio causa mortis
est reuocabilis, mortis causa capio minime
l. sera, §. fin. & l. ubi ita donatur, de dona-
tio. causa mort. P.
- l** interest enim hominis, hominem affici be-
neficio, l. seruis ea lege, de seruis export. P.
- m** c. 2. de consuetudine. Donatur & ecclesia
bona ad alendos pauperes, c. 2. de reb. ec-
cles. non aliena. ca. quoniam quidquid, 6.
- q** 1. fit & ob causam pietatis elemosyna, &
ad iuuandas defunctorum in releuandis
pœnis animas, ca. anime defunctorum, ca.
tempus, 24. q. 2. ca. sane quod, 26. q. 7. can.
ab infirmis, de pœnientia. dist. 6. eaque est
- A** vel spiritualis vel corporalis, unde & tria
genera elemosyna constituuntur, dare ce-
genti, dimittere ladenti, & corrigere de-
linquentem, ca. tria, & ca. sequenti, 45.
dist. omnes commendantur ex fide, loco, &
tempore, ca. non satis, 86. dist.
- n** Exempla donationum quae sub modo, tra-
duntur in leg. Aristo, 17. de donationib.
P. & toto titulo, de donationib. quae sub mo-
do, & c. lib. 8. C. tit. 55. Modus autem
ita inspicitur, ut non sit de accessionibus,
sed de ipsa re, non de partu, non de fructu,
non de pensione eius, l. cum de modo, 11. C.
de donationib. Quamquam alioquin in
donationibus plenissima sit interpretatio
facienda, c. 6. de donatio. stricti tamen iu-
ris est, ut ommissum pro omisso sit l. cum qui,
22. de donatio. P. l. quicquid astringenda,
de verbor. oblig. a. modus vim addit & de-
terminationem donationi, leg. 1. C. de do-
nationib. quae sub mod. ut si ita donatur, ut
donarius sibi alimentum praebeat, ut acce-
pta mutuo det, dist. l. 1. & l. qui id quod,
34. §. 1. de donationib. P. l. si tibi pecuniam
donasse, 20. de reb. credit. P. si datur pra-
benda alicui, ut singulis diebus missam dic-
cat, c. significatum, 11. de prabend. Modus
affinis est conditioni, l. demonstratio falsa,
§. si, de conditio. & demonstratio, verum dif-
ferunt, quod modus non suspendat dona-
tionem, sed statim eam facit valere, condi-
tio autem, usque ad implementum suspen-
dat, l. Menia, de manumissis testa, quam-
uis & reuocetur donatio si modus non im-
pleatur, l. 2. §. fi. & l. 3. de donatio. P. l. 1. C.
de donatio. quae sub modo.
- o** Adicitur tempus aliquando donationi-
bus, ut si dicatur, ut usque ad certum tempus
donatio remaneat penes donatorem, postea
vero redeat vel ad donatorem vel ad alium,
l. 2. & 3. C. de dona. quae sub modo.
- p** conditio ut dixi, usque ad implementum
donationem suspendit, l. si. C. de dona. quae
sub modo, nec prius quam impleatur, pro
donatione agitur, c. super eo, de conditio.
apposi. vide glossam ad c. verum, eo. ti. l. qui
heredi,

heredi, §. final. & l. qui sub conditione, de A
condition. & demonstratio. P. Explicatur
donationes sub conditione in l. 2. de donat. P.
l. donatio sine directa, C. de donatio. dire-
cta & inter vivos dicitur, sine cogitatione
mortis.
r Obliqua censetur donatio in legato a testa-
tore facta sed ab herede prestanda, §. lega-
tum, de lega. apud Iustina. l. legatum, de
lega. 2. l. 2. de publicia. in rem actio. P. Sunt
& oblique donationes, quae per substitutio-
nem a donataris ex voluntate primi do-
nantis accipiuntur, in l. quoties donatio,
§. de dona. quae sub mod. C. leg. §. de dona.
inter virum & uxorem, in P.

CAPVT III.

Quae res donari possunt.

Res mobiles & immobiles, de quibus
quis libere disponere, & quae potest a-
lienare, easdem & donare, non alias potest,
a item & spem actionis, b & successionis
ex fideicommissio competentis; c Itaque
nemo ecclesiae praepositus vel beneficia-
tus, res ecclesiae suae donare in eius praui-
dium poterit, saltem sine solemnitate,
quia dominus earum non est, sed procura-
tor, d nec aliter alienari possunt. e Sed &
qui res ecclesiae petunt a regibus, & hor-
rendae cupiditatis impulsu egentium sub-
stantiam rapiunt, irrita habere quae obti-
nent, & a communionem ecclesiae, cuius fa-
cultatem auferre cupiunt, excludi f de-
beant. Poterit tamen praelatus etiam regu-
laris res modicas mobiles ecclesiae dona-
re, considerata modicitate rei & consuetu-
dine eius ecclesiae donandi id concedente
suis praelatis. g Potest & beneficiarius cui-
piam pro seruitiis ecclesiae suae siue perso-
nae suae ab ea impensis, concedere aliquam
possessionem ecclesiae suae ad vitam fruen-
dam; h Permissum & eidem intuitu elec-
mosynae, modicas de fructibus sui benefi-
cii donationes facere, immodicas nequa-
quam, neque modicas seu moderatas et-
iam de pretiosis mobilibus, sine solemnni-

tate. i Poterit & tantum de mobilibus eccle-
siae donare, quantum de proprio eidem
in locum eorum donauerit. k Permissum
& episcopo volenti fundare monasterium
in sua diocesi, ei concedere de censu suae
ecclesiae vsque ad quinquagesimam par-
tem. Et si vnam ecclesiam ex seculari regu-
larem voluerit facere, aut redditus eius au-
gere, sibi in sepulturam eligere, poterit
tantum vsque ad centesimam partem re-
dituum sui episcopatus ei conferre, eo ta-
men adhibito temperamento, vt id semel
in vita & in vna tantum ecclesia, non in
pluribus facere possit, & dummodo id et-
iam in vna fieri possit sine graui praui-
dicio ecclesiae suae. l Poterit & pro ecclesia de
novo fundanda, qua egeat populus, non
obstante iuramento de rebus ecclesiae non
alienandis praestito, de redditibus ecclesiae
suae donare. m Donationes porro seu col-
lationes ecclesiarum priuatis factae, viuen-
tibus iis, qui ecclesias ipsas possident, nul-
lius sunt efficaciae. Donationes tamen ec-
clesiarum factae in ipsa proprietate religio-
sis locis valebunt, ita tamen vt personae
quae iam ipsas ecclesias possident, sine ipso-
rum dum vixerint assensu, in vita sua non
debeant illis spoliari. n feudum quoque
nouum de rebus ecclesiae a praelato dari si-
ne solemnitate alienandi non potest, anti-
quum potest, dum redierit ad ecclesiam. o

SCHOLIA.

a c. ceterum, de don. l. in adibus, §. si. de don.
P. l. 2. C. eo. nemo plus iuris in alium trans-
fert quam ipse habeat, l. nemo, de reg. iur.
P. l. traditio, de acq. rer. domi. P. l. si vni-
uersae, C. de lega. qui vsum fructum habet
eundem, quando vixerit, non ultra dona-
re potest, c. 6. de dona. inter vir. & vxor. &
resoluto iure dantis, resoluitur ius accipien-
tis, l. lex veltigali, de pignor. iura, nomina,
& similia quae quasi possidentur, & sunt in
potestate plene donantium, donari possunt, va-
let donatio omnium bonorum absolute, l. si vn-
quam, C. de reuo. don. At num omnium pra-

M m m 2

- sentium & futurorum donatio valeat, controuertitur? Et communior est sententia, non valere, si nulla alicuius rei reseruatio fuerit facta, de qua disponere possit donator. Bart. ad l. stipulatio ista, num. 6. de verbo. oblig. & ad l. si quis in principio, de lega. 3. & idem Baldus & Cynus ad l. si. C. de pact. Panor. in 2. parte consiliorum consil. 48. adfert Bald. rationem in d. l. si. & quod futurum esset, donantem nullum habenturum heredem, si nullum lucrum ab eo speraret, l. 1. de lege falci. l. quod de bonis, ad l. falci. P. & pactum non valet quod disponendi adimittit facultatem, l. si fratres, §. idem respondit. pro socio. Id autem accideret si licita omnium presentium & futurorum donatio. nihil enim relinquitur, ex quo heres institui possit. de hinc & hac profusa liberalitas ad prodigalitatem accedit, qua fundum non habet l. 1. de curato. fur. Item non videtur facta a mentis compote qui nihil reseruat sibi ad victum; nec auditur perire volens, l. non tantum, de appell. necare autem videtur qui alimenta denegat. l. necare, de liber. agnoscen. P.
- b** l. 3. C. de donatio.
- c** Si modo iam fideicommissum fuerit ab alio relictum, l. 1. C. de pact. l. de fideicommissio, C. de transact. Alioquin enim non valeret pactio, vel donatio hereditatis viuentis, quam quis se ab intestato assecuturum sperat, l. quidam cum in iure, §. fin. & l. nam ut indigno, de donatio. P. l. 2. §. fin. de his quib. ut indig. P.
- d** c. 2. de donatio. ubi & ratum, & c. 4. de reb. eccles. non alien. ca. fin. 12. q. 1. ca. sine exceptione, 12. q. 2. ca. casellas, 10. q. 2. Notat & Panor. in d. c. 2. num. 5. de dona. antequam donatio vel alienatio rei ecclesiastica valeat, duo in summa requiri, primum ut fiat cum debita solemnitate, iuxta c. sine exceptione, 12. q. 2. & 2. ut fiat in casu licito. clem. 2. de reb. eccles. non alien. notat & glossa ad c. 1. de in integrum restitutione.
- e** c. nulli, §. de reb. eccles. non alienan.
- A f** c. 2. de reb. eccles. non alien. ca. in canonibus, 16. q. 1. ca. quicumque militum, ca. de reb. 12. q. 2.
- g** Duo itaque concurrere debent in hac permissione donandi, nempe modica ut sit res donanda, deinde quod consuetudo sit, quod eius ecclesia pralati possint donare aliqua. c. 3. de dona. Quia pralatus cum habeat liberam rerum ecclesia sua administrationem, c. nobis, de elect. c. is cui, eo. tit. in Sex. & donabit quaedam exemplo eim, qui aliam habet administrationem liberam, veluti tutoris, qui eo nomine potest aliqua modica donare ex bonis pupilli, l. cum plures, de administrat. tutor. P. aliud exemplum in alio generali administratore, in l. filius, de dona. P. Veruntamen glossa ad d. c. 3. de donat. & ibi Panor. nu. 4. tradunt, donationem in eo capite permissam, de reb. mobilibus exiguis, non de immobilibus, aut de mobilibus pretiosis, qua donari nequeunt, demum nec alias res modicas posse donari sine consuetudine, & nisi expediant ecclesia, sicque intelligunt d. c. 3. de donatio. Sic forsitan quis posset defendere donationem ex fructibus beneficii perceptis beneficiatum facere posse, si modo quis defendat consuetudinem quam asserit boni facere beneficiatos vsufructuarios, ex c. presentis, de offic. ordi. in Sex. iuncta glossa, qua tamen loquitur de clericis, qui habent beneficia sine administratione, ut & alibi docuimus post Panor. ad c. 1. & fin. de pecul. clericor.
- h** c. si. & ibi Panor. de pecul. clerico. c. relatum in 2 sic incipiente, §. licet, de testam. & ita pro obsequio ecclesia exhibito, vel exhibendo, potest assignari possessio ecclesia ad tempus pro beneficio, ut in c. possessionis, 16. q. 1. ca. clerici, 16. q. 3.
- E i** Non licet autem omnino beneficiatis, famulis suis de immobilibus ecclesia sua remunerationis causa vel eleemosyna gratia, donare, in dist. c. relatum, & expressius, in §. 2. de non alienan. reb. ecclesiasti. nonella 7. ut & in nonella 120.

- i *ca. ad hec. de testam. & ibi Panor. ca. sine exceptione, 12. q. 2.*
- k *c. 3. & 4. de reb. eccles. non alien. cum consensu superioris, ca. et si illi, cap. Episcopus, qui, 12. q. 2.*
- l *c. Apostolica. pen. & si. de don. ca. bonareti, 11. q. 2.*
- m *c. si. de eccles. adifican.*
- n *Hec omnia traduntur in c. consultationibus. 4. de donat. Prior pars sententia prohibet collatione beneficii uiuentis, ut & in c. 1. 2. 3. & si. de concess. preben. de quo, & diximus in tractatu beneficiorum. Altera pars admonet, cum superioris auctoritate donari posse ecclesias vel res ecclesie alteri ecclesie, non autem sine eius auctoritate, ut in cap. pastoralis, 7. & in ca. inter dilectos, 8. de donatio. facit & c. quod autem, & c. nullus, de iure patrona. Poterit tamen patronus ecclesie ius, q. habet patronatus sine consensu Episcopi ecclesie donare, quoniam ipsam ecclesiam dare non possit, c. vnic. de iure patron. in Sex. c. illud, eod. tit. apud Gregorium.*
- o *ca. 2. & si. de feud. & §. 1. Episcopum vel Abbatem, & c. in vsib.*

CAPVT. IIII.

Qui donare possunt, & quibus.

Donare possunt, ut dictum est, rerum domini, qui alienare possunt, a quem admodum & illis donari potest, *b* & quibus non est interdictum donationes accipere, presentibus & absentibus, *c* prohibitum tamen nominatim donare minoribus, *d* filiis familias, *e* prodigis, *f* mente captis, *g* & aliis a contractibus submotis, prohibita & donationes inter coniuges, inter filium familias & patrem, *h* vetitum & aliquando, ne donum vel munus consul, vel alius, qui in alio officio esset reipublice acciperet, *i* donare res suas historicis vitium est inane non virtus, *k* id ipsum donare venatoribus, meretricibus, & aliis malis hominibus, propter eorum scelus, *l* nec licet donare haereticis, *m* Ne-

Amo etiam sibi donare potest, non inuito, aut nolenti, *o* aut reipublice sine causa, *p* quibus similia addere ex corpore vtriusque iuris facile erit.

SCHOLIA.

- a *c. 2. de don. qui honorē non habet non dat. ca. qui perfectionem, cum sequenti. c. ventum est, 18. 4. qu. 1. nemo transfert dominum quod non habet, l. si filius tuus, 14. C. de donat. l. qui alienum fundum, 14. eod. tit. P. l. si uniuersa. C. de leg. Quare si res de facto donata, aliena sit, donator non tenetur de euictione, nisi dolo fecerit, quo casu de dolo tenetur. l. Aristo. 17. §. fin. de don. P. l. 22. de verb. oblig. aut nisi de euictione cauerit, l. 2. C. de euict.*
- b *Sic donari potest ecclesia, l. 1. C. de sacros. eccles. C. Clem. unica, de iure iuran. ca. 4. de sepult. Acquiri non posse rem donatam dicimus eis, quorum res fieri non possunt, l. in adibus, §. donari, de donatio. P. velut res domino donari non potest, quia is dominum iam habet, quod tantum ex vna causa queri potest, §. sic itaque discretis, de actio. cap. §. de donatio. l. et si confessum, 15. §. fin. de contrah. emptio. P. l. non, ut ex pluribus. 120. de reg. iur. P.*
- c *Si interueniat nuncius vel epistola, nam & absentis acceptandi animus adesse debet, aut talis ei, qui donat esse debet, ut velit statim donatari fieri. l. absentis, 10. de dona. l. neque ambigi oportet, 6. C. eod. cap. si tibi absentis, de preb. in Sex. alioquin donatio quod pertinet ad translationem domini, ante acceptionem non valet, dict. cap. si tibi absentis. Id ipsum si fiat etiam ecclesie, qua certa de donatione acceptare debet, ut notat Iulius Clarus, lib. 4. sentent. §. donatio. que. 12. & §. 13. aut nisi notarius coram quo sit donatio, pro absentie stipulatus sit & acceptauerit, facit l. 2. rem pupillis saluam fier. P. perpendenda & l. 4. de donat. in P. ibi etiam, per interpositam personam donatio consummari potest.*
- d *l. si. si maior factus alien. ratam habuer. C.*

- e *l. filius familias, de donation. P. ubi tamen A*
exceptiones, si pater permittat, & si libera
peculii administrationem filio familias ex-
sistenti in dignitate, pater committat, iun-
ge l. in adibus. §. 1. eod. tit.
- f *l. is cui bonis, de verb. oblig. §. 1. l. 2. de curat.*
furios. C.
- g *l. Modestinus, §. si. de donat.*
- h *Nemperegulariter, & in donatione pura,*
& inter vivos, nisi postea alio modo con-
firmetur eiusmodi inter predictas perso-
nas facta donatio. c. fin. de donation. inter
vir. & vxor. l. quod sponse, de donat. ante
nupt. leg. 1. 2. 3. ubi rationes de coniugum
vetita donatione, de donatio. inter virum
& vxorem. P. & l. donationes quas paren-
tes. C. eod. tit.
- i *l. solent, 6. §. fin. de officio proconsul. l. plebi-*
scito, 18. de offic. pres. P. l. 1. C. de contract.
ind. C. nou. 17. c. 1.
- k *ca. 7. donare, 86. dist. scilicet quando quis C*
donat propter artem, non autem si ex mi-
sericordia donat propter necessitatem pre-
dictarum personarum.
- l *c. 8. qui venatoribus, 86. distinct. Iure ta-*
men civili affectionis gratia, & honesta
& inhonesta recipiuntur donationes, l. af-
fectionis, de donat. P.
- m *l. Manicheos, 4. §. ipsos, C. de heret.*
- n *c. si. de institutio. vi nemo seipsum ad bene-*
ficiu, cuius est patronus, presentat, ca. per D
vestras, de iure in. nemo seipsum baptizat,
c. debitum, de baptismo, nec seipsum tuto-
rem dat, l. ius dandi, §. pretor, de tutorib. &
curatorib. datis ab us, & c.
- o *l. inuito, de regulis iuris. l. hoc iure, §. non*
potest, de donatio. Pan. c. si tibi absenti, de
prob. in Sext.
- p *l. hoc iure, 9. de donat. vide Ciceronem, lib.*
2. offic. l. 1. §. 1. de pollicita. P.

CAPVT V.

Requisita in donatione.

Consensu & voluntate donantis vera liberalitas a exercetur, & sponte, b & gratis, c & cum de rebus Ecclesiæ fit, cum

forma iuris & debita seruata solemnitate, d & consensu eorum, qui in alienatione requiruntur, e cum scriptura & sine ea, f Iure ciuili etiam quædam veræ donationes insinuationem requirunt ratione summae donatæ certæ, aliæ non, g quæ tamen iure Pontificio non tractantur. Modus quoque donationibus, conditioque pro forma & causa aliquando adiici solet, vt ante in diuisione diximus, quæ donatione perfecta, maxime ecclesiæ facta, mutari nequeunt sine auctoritate summi Pontificis, h perfecta etiam liberalitas fide, causa, loco, tempore commendatur. i Inspicitur & in donationib. causa mortis, & in mortis causa capionibus, quid de reuocatione vel modo placuerit. k

SCHOLIA.

- a *Ex liberalitate procedit donatio, cap. 1. de donat. l. 1. §. fin. de donat. P. l. 2. de operib. public. P.*
- b *dict. cap. 1. de donatio. l. 1. & l. donari, de donatio. P. l. donari, de regul. iur. P. in necessitatib. nemo liberalis existit, l. munus, 214. de verbor. signific. P. l. rem legatam, de adimen. legat. P. Donatio hæc que ex merita liberalitate procedit, vere donatio & proprie dicitur: alia que ob causam & sub conditione sunt minus proprie, l. 1. de donatio. titul. gener. l. senatus, §. 1. de donat. caus. mort. P. Beneficiu, inquit Seneca 3. de benefic. est quod quis dedit, cum e liceret non dare.*
- c *Alioquin si non gratis fiat, erit contractus vel emtionis vel locationis.*
- d *De solemnitate eadem dicenda & intelligenda, que dicta sunt in alienatione rerum ecclesiasticarum. c. pastoralis, de dona. c. sine exceptione, 12. q. 2.*
- e *De consensu quorum interest adhibendo, habetur in c. 2. de dona. in c. cum nos. de his que sunt a prelati sine consens. capituli.*
- f *l. in extraneos. C. de dona. de scriptura donationis formula, in l. donatio sine directi, l. in conscribendis, C. de dona.*

g Vide

g Vide de hac insinuatione, l. donatio, & leg. A data iam pridem, l. sancimus. C. de donationibus. l. donationes quas parentes, C. de donation. inter virum & vxor. ex quibus colliges etiam, insinuationē illam dīcipublicationem vel testificationem factam coram iudice competente donationis praeexistētis, & in scripturam redacta, eodem **B** tempore quo fit vel alio. Iungel. in hac sacratissima, & l. secundum D. Leonis, C. de donatio.

h Clem. quia contingit, de religiof. domib. & & ibi glo. ad verba. sedis Apostolicæ.

i ca. non satis est bene velle, 14. cum seq. 86. dist. vbi explicatur, in donatione primum fidem inspiciendam, id est, ut potius Christianis quam non Christianis largiamur. Et locum & tempus, ut non opes effundamus sed impendamus, ut & in capit. dominus non vult, eadem dist. 86. & probetur liberalitas qua potius subueniat sanguine coniunctis egenibus, quam aliis, ca. est probanda, 16. cap. caterum, 20. eadem, 86. dist. Consideranda etiam etas in largiendo & debilitas, & verecundia qua ingenuos prodit naturales, ut potius senib. & debilibus largiamur, qui sibi nequeunt vitium querere labore, cap. consideranda, 27. ead. dist. n. Adduntur & alie circumstantia in canonibus qui sequuntur. Causa etiam perpendenda. Interdum enim ob **D** mala causam donatio potius scelus quam liberalitas dicenda, veluti si iuueniculis quis ad eas corrumpendas donet, vel hominibus ad eos inescandos. Cuiusmodi sunt ille qua captatoria institutiones proprie dicuntur, dum quis alium instituit, non alio animo quam ut eum vicissim impellat ad se instituendum, reprobata, in l. captatoria, & l. illa institutio, de hered. instituen. P. quod & pulcre describit Martialis. libr. 1. E. **E** pigram. 136. ad Gargilianum.

Munera quod semibus viduisq; ingentia mittis,
Vis te munificum Gargiliane vocem.

Sordidius nihil est, nihil est te spurcius vno,

Qui potes infidias dona vocare tua.
Sic auidis fallax indulget piscib⁹ ham⁹,

Callida sic stultas decipit arte feras.

Consideramus sic sepe affectionem donandi, quamvis persona, cui donatur, sit inhonestā, & ita ex capite affectionis honesta sustinetur donatio, quamvis si ob turpitudinem fieret, ex eo capite esset reprobanda. l. affectionis, de donat. P. l. 4. de condit. ob tur. caus.

k Sunt enim tres formula contrahenda donationis causa mortis, & mortis causa capionis, inter quas alia statim valet, aliqua non nisi post mortem, aliqua recipit conditionem restituendi ex consulescentia donantis, l. 28. & l. si alienam, 13. de donatio. causa mort. P.

C A P. V I.

De effectu & reuocatione donationis.

D Onatio donantem obligat, a ideo & actionem ad tradendum donata aduersus eum parit, b quia transfert dominium in acceptantem. c Non tamen condemnatur vltra quam facere possit, & nisi deducto & ei referuato ne egeat. d Proinde non reuocantur donationes perfectæ generaliter, e nisi contra prohibitionem iuris factæ sint, f aut si inter coniuges factæ ante mortem pœnitentia reuocentur: morte tamen confirmantur, nisi expresse vel tacite ante reuocentur. g Solutio etiam matrimonio dos ad mulierem, & donatio propter nuptias reuertitur, nisi aut contraria consuetudo, aut pactio matrimonii aliquid contrarium super lucranda dote, vel donatione propter nuptias vel partes illarum, statuerit, b vel nisi propter adulterium vxor iudicio ecclesiæ priuata sit iure dotis. i Propter ingratitudinem quoque eius, cui donatum est, de rigore iuris donans poterit reuocare, si forte manus impias donatarius in eum iniecerit, si graues iniurias, seu graue re-

rum suarum damnum, vel vitæ periculum A
ei inferre præsumserit: quod tamen ad do-
natoris, qui hoc tacuit, nõ extenditur suc-
cessores. *l. Reuocatur & modalis seu con-*
ditionalis donatio, si modus vel conditio
non impleatur, l. iure etiam poli ex natu-
rali æquitate licet non iure fori, donatio
omnium bonorum facta ecclesiæ, ab eo,
qui nõ sperabat se habiturum liberos, re-
stituitur susceptis filiis; m fit & reuocatio
donati interdum pœnitentia donantis, n B
& conualescentia, vt non impleta condi-
tionem, o si in fraudẽ creditorum fiat. p
Verum tamẽ, quando reuocatio fit donati, re-
uocans debet restituere vtiliter impen-
sa in rem restituendam, alioquin donata-
rius potest exceptione doli eam retinere. q
Sequitur & ex donatione naturaliter obli-
gatio accipientis ad remunerandum. r

SCHOLIA.

- a *c. 1. de donationib.*
b *l. 1. & l. si quis argentum, 35. & seq. C. de*
donatio. cap. 2. de consuetut. Transfert au-
tem dominium vel tradendo vel promit-
tendo vel permittendo accipere, vt in l. qui
sexum, 6. de donat.
c *l. vbi autem non apparet, §. fi. de verb. ob-*
lig. d. c. 2. de consuetud.
d *Et deducto are alieno. l. inter eos, 19. §. fin.*
& l. hereditatem, de re iudic. Pan. l. qui ex
donatione, 12. de donat. P. l. 28. de regul.
iur. Pandect. neque tenetur ad vsuras tar-
dioris solutionis donati, l. eum qui, 22. de
solut. P.
e *l. 3. 4. 5. 6. de reuoca. dona. C. §. alia, de do-*
nat. apud Iustinian. c. 15. sacrorum, 12. q.
2. ca. 1. 16. q. 2. ca. fi. 16. q. 6. ca. sunt qui
opes, 17. q. 3. neq. etiam reuocabuntur do-
nationes pratextu rescripti principis. c. non
enim, 22. q. 2. l. si donationem. C. de reuoc.
donat. nec ex sola pœnitentia inter viuos
facta. l. possessionem. C. eod. tit. Quemad-
modum neq. semel perfecta donatio, diem
aut condutionem admittit. l. perfecta. C. de
donatio. qua sub modo, siue sit perfecta pa-

cto, vel stipulatione, vel traditione, vt ibi-
dem dicitur.

f *cap. 2. de dona. l. non dubium. C. de legibus*
cum simil.

g *c. fin. de donat. inter vir. & vxor. vbi glos.*
notat, quando expresse vel tacite ista dona-
tionis censeantur reuocate, & l. a marito,
de don. inter vir. & vxor. C. l. cum hic sta-
tus, §. si ambo, eod. tit. P.

h *Hec probantur in ca. fin. §. si. l. nuper, 6. de*
don. inter vir. & vxor. solu. matr. dotẽ red-
di debere tradit. c. 1. eod. tit. l. 1. solu. matr.
P. l. dos a patre. C. eo. l. unic. C. de rei vxor.
Etio. reliqua vero, qua dicuntur in exce-
ptione dotis & donationis propter nuptias
lucranda, propter æqualitatem ex pacto,
probantur. l. 1. & fin. C. de dona. ante nup.
auth. æqualitas. C. de pact. conuen. §. hac
igitur, versic. de cetero, de æqualita. dot.
in Nouell.

ci *Lucratur enim maritus dotem accusans*
vxorẽ de adulterio, nisi sint liberi, ca. a. de
donatio. inter vir. & vxor. §. si de adu-
terio, nouella, vt liceat matri & auia.

k *Hec sunt ex c. fin. de donat. & ex l. fin. C.*
de reuoca. dona. fit autem reuocatio vtili
rei vindicatione, vel condictione, l. his so-
lis. C. de reuoca. dona. & l. cum res, de con-
trah. emptio. C. l. si mortis causa, de donatio.
causa mort. P. Cause autem ingrati iudi-
nis, qua reuocare possunt donationem, a
matre factam, qua transfert ad secundas
nuptias, tres tantum sunt inseri. in auth.
he quoque. C. de reuoc. don. & in §. mater,
de nupt. in nouell.

l *c. verum, de condit. apposit. c. cum dilecti,*
de don. l. 1. & 2. C. de dona. que sub mod.

m *cap. fin. 17. quæst. fin. quia iure fori, cogere-*
tur tantum quis restituere ex donatione,
vsque ad legitimam partem debitam libe-
ris susceptis, l. si totas. C. de inoffi. testa. nisi
libertis donatio facta fuisset. l. si vnquam, C.
de reuoc. don. Vide de hac reuoc. Baldum.
conf. 215. incip. punctus, li. 5. Philippum
Dec. ad l. licet, not. 3. de pact. C. Tirag. &
Ripariũ ad l. si vnquam, C. de reuoc. don.

Q. m.

n *Quando pendet donatio causa mortis, reuocari penitentia potest. l. mortis causa, 16. §. l. qui mortis causa, 30. de donatio. causa mort. P. dico si pendeat, nam si ita donatum sit, ut statim valeat, non reuocatur, l. 2. eod. P. quia aequiparatur donationi inter vivos, l. ubi ita donatur, 27. eod. tit. P. alioquin ante mortem donatio causa mortis imperfecta, l. non videtur, 32. de donatio. causa mort.*

o *l. 2. §. l. qui pretio, §. final. l. si alienam, 13. B §. fin. l. si mortis causa, 29. l. fin. de donat. caus. mort. P.*

p *l. etsi debitor, 17. §. seq. de donatio. caus. mort. Pandect. l. ut in fraudem fisci, l. si aliquis, 7. eod.*

q *l. si mortis causa, 14. eod. fit tamē compensatio expensarum cum fructibus interim perceptis, l. 48. l. 65. de rei vindica.*

r *l. sed et si lege, §. consuluit, de petitio. hered. c. cum in officiis, de testa. *ῥῆσις ῥῆσις ῥῆσις* in iudicio autē, gratia enim semper beneficium solet parere, ut ait Sophocles in Asiace Masticophoro, & in Oedipo Coloneo. Quare Marialis lib. 5. Epigram.*

Extra fortunam est quicquid donatur amicis,
Quas dederis solas, semper habebis opes.

Qua intelliguntur quando non ingrato dantur, alioquin verissimum est illud vulgare, quod donare est perdere, ut in l. si huius familias, 7. de donat. P. l. 2. de consulib. libr. 2. C.

DE SPONSALIBVS.

a TITVLVS XX.

a *Exstat titulus de sponsalibus, libr. 4. decret. tit. 1. §. lib. 4. Sext. tit. 1. §. lib. 23. P. tit. 1. de sponsalibus & arrhis sponsalitiis & proxeneticis, libr. 5. C. tit. 1. §. tit. 2. si rector provincia vel ad eum pertinentes sponsalitiis dederit arrhas. Eo pertinent Nouella Leonis 18. ut in sponsalibus constituta poena exigatur. & 109. ne intra 7. a tatis annum sponsalia incantur, neque ante 15. maribus: aut 13. feminis matrimonium consecratur. Est & in libro Constitutionum iuris orientalis,*

A *Nouella cōstitutio de sponsalibus Alexii Comneni emissa mense Iunio indictionis septima ann ab orbe condito 6592. & alia de solutione sponsaliorum.*

CAPVT I.

Continuatio, & quid sponsalia.

P *ost conuentiones, quas consensu celebrari diximus, non esse omittendum contractum matrimonii, ut frequentissimum inter homines, placuit, ideo de sponsalibus & matrimoniis dicere expedit: sponsaliorum nomen, & sponsæ, & sponsi, aliquando pertinet ad nuptias & coniuges, a aliquando & proprie refert initium matrimonii & separatur a matrimonio indissolubili. b Et ita proprie sponsalia, sunt futuratum nuptiarū re promissiones, c de quibus prius dicemus, d deinceps separatum C de matrimoniis, vel de nuptiis. e*

SCHOLIA.

a *Vi docet Gratianus in ca. 1. ca. sufficiat, §. cum ergo, ca. beata, §. si. can. coniuges. ca. coniunx, ca. omne itaque bonum, can. qui desponsatam, ca. si quis desponsauerit, §. 1. 27. quest. 2.*

b *d. ca. si quis desponsauerit, §. fin. ca. decreta, §. 1. c. quod autem, §. unde apparet, §. item si sponsa, c. si quis sponsam, §. 1. ca. statutum, §. apparet, 27. qu. 2. dicuntur & sponsalia aliquando in iure pontificio coniugium initiatum sponsalia de presenti, l. nuptia, de reg. iur. P. ratum vero coniugium videtur dicere Gratianus copula confirmatum, in c. statutum, §. quomodo, & c. cū initiatur, 27. q. 2. item indissolubile.*

c *c. nostrates, 30. q. 5. l. 1. de spon. P. libr. 23. tit. 1. Constantinus Harmenop. libr. 4. prochi. tit. 3. spem matrimonii vocauit Vlp. in l. si vxor non fuerit, 13. §. diui Senerus, ad leg. Iul. de adult. P. libr. 48. P. tit. 5. l. si puella tutores, 6. de sponsa. Sponsalia dicta fuerunt a spondendo, nam moris fuit veteribus stipulari & spondere sibi futuras uxores, unde & sponsi & sponsæ dicuntur, l. 2. & 3. de sponsalib. Varro. 5. de lingua*